

[Úvodní stránka](#) > [Věda a vesmír](#)

Reklama:

[Eltur.cz široká nabídka zájezdů, last minute, Egypt, Tunisko, Turecko, Itálie, Španělsko, Řecko](#)

Jak léčí amazonský prales

Publikováno: 6.4.2008. Autor: Text: Michal Josephy, Foto: Miroslav Horák, Přečteno: 20495 ×.

Lékaře či psychoterapeuta si tradičně představujeme jako seriózního vysokoškolsky vzdělaného člověka pracujícího v poněkud aseptickém až sterilním prostředí: v ordinaci či v záhlaví freudovského lůžka při psychoterapeutických sezeních. O tom, zda může být léčba člověka efektivní, pokud ji kulturně posuneme a lékaře vystřídá domorodý léčitel a ordinaci prales, si povídáme s antropologem Miroslavem Horákem po jeho návratu z výzkumu v Peru.

Seznámili jsme se na přednáškách z medicínské antropologie, která studuje a srovnává vztahy mezi kulturně odlišnými pojetími nemoci, příčinami jejího vzniku i způsoby léčby, a tak rozšiřuje horizonty západní biomedicíny. Tato věda nestrání výkladu nemoci jako napadení bacilem, poklesu cukru v krvi, ale stejnou důležitost přikládá i uhranutí pohledem či zasažení magickou šipkou. Víru v barevné pilulky a léčebný úspěch farmakologie nestaví nad roveň posvátných rituálů, svolávání pomocných duchů či sílu pralesních bylin. Stejně jako mezi biologicky stejnými lidmi z různých kultur zohledňuje odlišné pojetí zdraví a nemoci a tedy i normy a její odchylky.

[Maloca](#). Miroslav Horák

Zatímco já se tehdy zaměřil na studium anhedonických aspektů deprese, Mirek se odvážně odebral do Peru, aby zde rozšířil svůj zájem o etnobotaniku. Naše cesty se výrazně rozešly, aby mohlo být později vědeckou cestou dokázáno, že příčina nemoci nemusí být nutně původu organického, nýbrž že i sociální koncept nemoci je platný: v praxi to znamená, že domorodý léčitel (curandero) hledá počátek onemocnění mezi lidmi, kteří pacientovi ať už vědomě či nevědomě škodí, což je patrné například při léčbě závislosti na opiátech, kterou se Mirek profesně zabývá.

Mgr. et Mgr. Miroslav Horák

[M.Horák mezi shipibskými indiány](#). Miroslav Horák

Studuje doktorský stupeň na Katedře obecné antropologie Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy. Po absolutoriu na Filozofické fakultě Ostravské univerzity v roce 2004 (diplomová práce: Ekopoetika Garyho Snydera), se po dva roky věnoval studiu Sociální a kulturní ekologie na FHS UK

(diplomová práce: Rostliny transformace. Případová studie: užití přírodních halucinogenů mazateckými Indiány v Oaxace a mesticí v peruánské Amazonii). Žije v Praze.

Ověření hypotézy, že tradiční amazonská medicína může v tomto případě sloužit lépe než substituty na chemické bázi, ale zdaleka nebylo otázkou jednoho dne. Kde a jak jsi ji studoval?

[Takiwasi](#). Miroslav Horák

V rámci tzv. preliminálního výzkumu jsem se vydal do regionu San Martín, v jehož hlavním městě Tarapotu leží léčebna drogově závislých Takiwasi. Zde se již od roku 1992 léčí klienti z celého světa v rámci programu, který v sobě slučuje psychoanalytické techniky se šamanskými. Pacienti sem nepřicházejí detoxikovaní, jako je tomu zvykem u nás, nýbrž odvykají si pod dohledem mediků, kteří jim podávají neadiktivní bylinné prostředky rapidně snižující abstinenční syndrom. Po devět měsíců se účastní pracovní terapie a rituálů, zážitkových kurzů a rozhovorů s psychologem, aby se dostali na kloub tomu, proč se jejich život zploštil na potřebu obstarat si drogu a bohapustý konzum. Ze statistik provedených v roce 1999 vyplývá, že až 81% klientů opouští brány tohoto centra zbaveno návyku. Lze říci, že zdejší terapie představuje pro pacienta skutečně efektivní alternativu ve srovnání se substituční léčbou metadonem, která se používá u nás.

Toto zjištění mě samozřejmě naplnilo pocitem štěstí, neboť ve chvíli, kdy se mi tento předpoklad podařilo zjistit, jsem věděl, že jsem necestoval přes půl světa zbytečně. Nicméně rozhodl jsem se jít ještě dál. Zamířil jsem do střední Amazonie do třístatisícové Pucallpy, abych se setkal s mestickými a indiánskými léčiteli, původními nositeli dávné tradice uzdravování přírodními postupy, kteří v okolí tohoto města přebývají. Studium antropologie není v žádném ohledu pouze záležitostí aplikovanou, nýbrž zkoumá i teoretické předpoklady praxe, v tomto případě založené na z našeho úhlu pohledu značně neortodoxních technikách.

*K nim patří zejména diagnostikování a léčba pomocí ayahuascy, rostlinného extraktu, který vyvolává nauseu a víze, okuřování tabákem (*Nicotiana rustica*), ovívání vonnými esencemi (*Aqua de florida*), sání nemoci, masáže aj.*

Jak tedy vypadá živá zkušenost, kterou pacient v takové pralesní ordinaci zažívá?

Oproti tomu, na co jsme od lékaře zvyklí v našich zeměpisných šířkách, na první pohled jistě překvapí, že domorodý léčitel se vyhýbá zásahům do tělesné schránky člověka, neřeže ani nepitvá, a přece se mu daří přijít na kloub všem typům onemocnění. Jeho pojetí nemoci je celostní (holistické) a krom společenské příčiny nemoci je zde zcela evidentní, že za původem nemoci stojí také to, že duch

nemocného člověka bloudí, není tady a teď, čímž ztratil prostředky sebeobranu.

Domorodá amazonská medicína pracuje s konceptem imunity přirozeně, přičemž v tomto kontextu se jí nemíní pouze odolnost fyzická či psychická, nýbrž také spirituální. Nepřekvapí proto, že krom léčebného obřadu vedeného indiánem se v jeho průběhu vždy setkáme s křesťanskými oracemi. Šaman kmene Shipibo, tak jak jsem měl osobně možnost se s ním setkat, vyzývá duchovní síly ukryté v přírodě. Svólává duchy rostlin, stromů, posvátných živočichů a drahých kamenů, kteří jej ochraňují a dodávají mu sílu. To vše v rámci ceremonie, která má svá pevná pravidla.

Patří k těmto pravidlům zásada, že pacient dodržuje pokyny stanovené léčitelem, tak jako je tomu u českých doktorů? Co se v rámci domorodého léčitelství smí a co nikoliv?

Samoléčitelství je skutečně jednoznačně zapovězeno. Zásad, které je nutno dodržet, aby medikament neměl sekundární či negativní účinky, je přitom hned několik. První a současně nejdůležitější je dodržení diety, která se svým průběhem blíží k půstu. Člověk však zcela nehladoví, nejedná se o to shazovat kila, nýbrž nabírat na síle. Pacient tedy přestane konzumovat alkohol, kouřit cigarety, žít sexuálním životem a sociálně izolován od okolního světa tráví minimálně 15 dní v léčitelově či léčitelčině domě, kde jí pouze rýži a pečené banány, vyhýbaje se soli, cukru a koření. Den co den je mu přitom podáván léčebný přípravek, jehož požití zaručí, že nebude slábnout a uzdraví se.

To zní poněkud nekonfortně. Měl jsi možnost tento typ diety absolvovat sám?

[Rostlina Camalanga.](#) Miroslav Horák

*Striktní dietu, kdy je člověk na stanovený počet dní bez kontaktu s ostatními lidmi, tak jak ji absolvují léčitelé při své iniciaci, kdy pobývají osamoceně v džungli, jsem možnost zažít neměl. Tři měsíce jsou skutečně dostačující pouze pro předvýzkum, a tak mi nezbylo nic jiného než tento klíčový aspekt studia domorodého léčitelství přesunout na příště. Nicméně v rámci zážitkového programu, který jsem absolvoval v centru Takiwasi, jsem dietoval v rámci sedmidenního cyklu. Tehdy jsem dle předpisu užíval camalangu (*Thevetia peruviana*), výtažek z rostliny zlepšující koncentraci a prohlubující sny. Pozitivní účinek tohoto léku je z mého osobního pohledu nesporný.*

Na co by ses rád zaměřil v další části výzkumu?

Odpověď je zcela nasnadě. Hodlám kontinuálně pokračovat ve studiu rostlin, které jsou v Amazonii aplikovány při léčbě drogových závislostí. Můj zájem osciluje především kolem tzv. purgativních rostlin, tj. těch, které se užívají při detoxikaci. Velmi zajímavou skupinu tvoří také léčiva připravovaná z kůr stromů (palos), ovšem pro jejich znalost je vyžadována již delší a hlubší průprava a zkušenost adepta domorodého léčitelství. Vše se bude odvíjet podle toho, zda se mi spolu s kolegy z Univerzity Karlovy v Praze podaří v kooperaci s Universidad Nacional Intercultural de la Amazonía v Pucallpě realizovat edukativní rozvojový program, který by měl zajistit účast dalších studentů a pedagogů na výzkumných pracích v tomto regionu.

Dále v rubrice

- [Nahlédněte pod pokličku vědě a technice](#)
- [Hledání planet u jiných sluncí - díl druhý](#)
- [Hledání planet u jiných sluncí - díl první](#)
- [Photosynth - virtuální realita pro každého](#)
- [Zprávy z Marsu](#)

Související články

- [Češi v tropech na výzkumu hmyzu](#)
- [V pralese](#)
- [České stopy v Latinské Americe](#)
- [Za šamanským obřadem I. - Cesta do vesnice](#)

Poslední komentáře v diskuzi

Předmět	Datum a čas	Autor
Odkazy a pochvala	11.6.2008 , 15:13	jan.krakonosh
Odkazy	15.4.2008 , 14:08	miraloro

Přidat nový komentář

Zobrazit všechny komentáře

Copyright © 2008 National Geographic Česko. Všechna práva vyhrazena.